

УДК 330.322:338.431

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/185-8>**Степаненко С.В.**кандидат економічних наук,
докторант кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування,
Державний біотехнологічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6132-328X>**Stepanenko Sergii**

State Biotechnological University

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ

Стратегічний розвиток аграрного сектору і сільських територій та забезпечення їх конкурентоспроможності потребують імплементації інклюзивних бізнес-моделей господарювання. Вирішення цього завдання вимагає відповідного інвестиційного забезпечення агросфери, яке, крім виробничої площини, буде враховувати найважливіші аспекти соціального, екологічного, гендерно-культурного розвитку та інтереси всіх учасників суспільного аграрного процесу. У статті проведено короткий огляд існуючого стану інклюзивних розривів, які мають місце у сучасному сільському господарстві України. Виявлено, що у межах сільських територій характерними є істотні диспропорції ключових показників соціально-економічного розвитку села і міста, відсутність рівних можливостей розвитку великого агробізнесу та середніх і малих агроструктур, обмеженість доступу сільського населення до матеріальних і нематеріальних благ. Досліджено динаміку вхідних інвестиційних потоків у агросферу, обсяги залучення іноземних інвестицій у абсолютному виразі та у географічному розрізі основних країн-донорів. Проаналізовано індикатори інвестиційної привабливості національної економіки та профіль інвестиційного клімату. За системою ключових показників здійснено аналіз динаміки і рівня результативності використання іноземних інвестицій у сільському господарстві України. Дослідження тренду співвідношення обсягів залучених інвестиційних потоків у аграрну сферу та їх ефективності продемонстрували вищий рівень у агросфері в порівнянні з середніми показниками за видами економічної діяльності у країні. Проведено оцінку структури джерел фінансового забезпечення інвестиційного процесу бізнес-суб'єктів аграрного сектору.

Ключові слова: аграрний сектор, інвестиції, капітальні вкладення, інклюзивні розриви, ефективність, сталий розвиток, інвестиційна привабливість.

THE MODERN STATE OF INVESTMENT SECURITY FOR INCLUSIVE DEVELOPMENT OF AGRIBUSINESS SUBJECTS

Strategic development of the agricultural and rural sectors and ensuring competitiveness require implementing inclusive management business models. Solving this task requires appropriate investment support from the farming sector, which, in addition to the production plane, will consider the most critical aspects of social, ecological, gender, and cultural development and the interests of all participants in the social agrarian process. A brief overview of the current state of inclusive gaps in modern agriculture in Ukraine is provided in this article. It was revealed that significant disproportions of critical indicators of socio-economic development of the village and city, lack of equal opportunities for the development of large agribusiness and medium and small agricultural structures, and limited access of the rural population to material and non-material goods are characteristic of rural areas. The dynamics of incoming investment flows in the agricultural sector, and the volume of foreign investment attraction in absolute and geographical terms of the central donor countries are investigated. Indicators of the investment attractiveness of the national economy and the profile of the investment climate are analyzed. Based on the system of key indicators, an analysis of the dynamics and level of effectiveness of the use of foreign investments in the agriculture of Ukraine was carried out. The study of the trend of the ratio of the volume of investment flows involved in the agricultural sphere and their efficiency showed a higher level in the agricultural sphere compared with the average indicators for the types of economic activity in the country. The assessment of the structure of sources of financial support for the investment process of business entities in the agricultural sector has been carried out. The primary source of domestic agricultural investment is 90% of the own capital of agrarian business entities. This indicates the need to further search for models of differentiation of sources of investment support, which should become the primary means of overcoming existing inclusive gaps and the financial basis of sustainable development of the agricultural sector and rural areas.

Keywords: agrarian sector, investments, capital investments, inclusive gaps, efficiency, sustainable development, investment attractiveness.

JEL classification: Q13, Q14

Постановка проблеми. Досягнення цілей сталого сільського господарства в Україні потребує вирішення завдань імплементації у практику відповідальних методів агроменеджменту і ведення агробізнесу, збільшення частки енерго- та ресурсозберігаючих технологій виробництва, активізації розвитку циркулярних процесів та подолання наявних інклюзивних розривів між рівнем розвитку населення міст і сільських територій. Екологічна, соціально-економічна та гендерно-культурна

інклюзивність сьогодні постають ключовими завданнями трансформаційного переходу до моделі сталого розвитку агробізнесу і сільських територій. Вирішення цих завдань потребує нарощування потоків соціально відповідальних інклюзивних інвестицій у сільське господарство країни. Саме інвестиції формують передумови забезпечення багатофункціональної інклюзії, справедливості, рівності, які постають в основі досягнення цілей сталого розвитку галузі та економіки країни у цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Виключне значення і роль інвестиційних потоків для розвитку аграрного сектору і сільських територій зумовили потужний інтерес до даної науково-практичної проблеми з боку відомих вчених-економістів України. Останні тренди імплементації засад сталого розвитку сільського господарства також сформували науково-теоретичний базис досліджень у аспектах фінансового забезпечення трансформаційних перетворень галузі. Потужний вклад у вирішення науково-практичних завдань інвестування агросфери зробила значна кількість вітчизняних та зарубіжних вчених. Маргасовою В. та Вдовенко Н. детально обґрунтований комплекс базових складових інвестиційного забезпечення та типи інвестицій для досягнення конкурентоспроможного розвитку галузей сільського господарства за умов сучасних структурних зрушень національної економіки [1, с. 115]. Вченими ННЦ ІАЕ оприлюднено результати глибоких досліджень довоєнного стану інвестування аграрного сектору України та визначено потребу у обсягах інвестиційних ресурсів для стратегічного розвитку галузі у післявоєнний період [2, с. 20].

Мациборою Т.В. проведено аналіз джерел інвестиційного забезпечення сільського господарства, основні результати якого показали значний розрив між об'єктивною потребою та фактичними обсягами інвестиційних потоків, які надходять у агросектор країни, що заважає створенню умов інклюзивності подальшого розвитку сільських територій [3, с. 52]. Підтримують даний висновок й Томілін О.О. та Ведмідь М.О., які зазначають, що інвестиційний процес формує можливість моделювання майбутнього стану виду економічної діяльності та економіки у цілому. Проте, за останні роки у сільському господарстві інвестиційний процес супроводжувався низкою складних аспектів, до яких автори відносять: макроекономічну і політичну нестабільність, девальвацію національної валюти, нечіткість аграрного законодавства у питаннях власності, низький рівень захищеності прав та інтересів інвесторів [4]. Такі проблеми призвели до того, що частка капітальних інвестицій у сільське господарство у їх сукупній структурі по національній економіці залишається низькою [5].

Єрмаков Ю.В. і Калашнікова Г.О. підкреслюють наявність та істотну проблему інклюзивного розриву між рівнем технологічного оснащення агрохолдингів та традиційних агровиробників, що актуалізує необхідність пошуку напрямів залучення інклюзивних інвестицій у агросферу [6, с. 21].

У контексті поширення концепції сталого розвитку та досягнення його глобальних цілей, моделі пошуку інвестиційних джерел для сільського господарства набувають визначної актуальності й в зарубіжних наукових працях. У доповіді United Nations 2020 було акцентовано значну увагу на необхідності стимулювання інвестицій у всіх галузях, які мають відношення до реалізації цілей сталого розвитку, при цьому сільське господарство було виділено як пріоритетна сфера (цілі сталого розвитку 2, 13, 14, 15) [7]. Науковці підкреслюють, що агроінвестиції мають бути спрямовані у проекти ресурсозбереження та пошуку методів агроєкологічного виробництва [8]. Не менш важливими також постають питання підвищення рівня якості життя сільського населення та розвитку аграрних районів. Забезпечення рівного і справедливого

доступу населення до чистих природних ресурсів, можливостей отримання доступних соціально-економічних благ, гендерної рівності та соціального захисту, особистісного розвитку, збереження сім'ї та молоді розглядаються вченими як пріоритетний напрям інвестиційного забезпечення агросфери [9].

Метою статті є оцінка сучасного стану інвестиційного забезпечення бізнес-суб'єктів аграрного сектору економіки України з позицій можливостей забезпечення їхнього інклюзивного розвитку.

Вклад основного матеріалу. Сільське господарство – традиційний вид економічної діяльності України, який забезпечує стабільне функціонування навіть за умов наявного військового конфлікту в Україні. У аграрному секторі зосереджена значна частина сукупних ресурсів економіки країни, а аграрний бізнес протягом багатьох років залишається одним з самих прибуткових видів бізнесу. Разом з тим, саме у сільському господарстві та межах сільських територій України спостерігаються найбільші інклюзивні розриви як соціально-економічного, так і політичного та екологічного походження. Проведені дослідження дозволили визначити ключові проблеми наявних інклюзивних розривів: високий показник індексу Джіні (0,72), який свідчить про значний дисбаланс та нерівномірність у розподілі доходів усередині аграрного сектору; висока концентрація прибутків у великих агрохолдингах (10% аграрних компаній акумулюють більше 60% сукупного доходу галузі) та обмеженість доступу середніх і малих аграрних структур до ринків ресурсів, капіталу, збуту; високий рівень нерівномірності у можливостях отримання доходу серед господарств населення (більше половини домогосподарств України отримують дохід від сільськогосподарської діяльності менше 500 євро), лише половина домогосподарств сільської місцевості мають доступ до зручного громадського транспортного сполучення, лише 13% сільського населення має вищу освіту). [10, с. 81]. Розмір заробітної плати у сільському господарстві традиційно залишається одним із самих низьких серед видів економічної діяльності в Україні (12287 грн), що на 30% менше, ніж у середньому по економіці [11]. Негативними тенденціями погіршення визначаються можливості доступу сільського населення до медичних послуг та підвищення професійних навиків, близько третини домогосподарств сільських територій не мають доступу до інтернету, що значно скорочує потенціал доступу до участі у соціально-культурному та політичному житті країни. У цілому, середній рівень доходів домогосподарств у сільській місцевості на 25% є нижчим від міського населення та у довоєнний період складав 424 дол на місяць.

Подолання існуючих інклюзивних розривів неможливо забезпечити без надходження інвестицій у розвиток сільського господарства і сільських територій. Враховуючи значно обмежений бюджетний фінансовий потенціал України, вважаємо, що у значній мірі інвестиційне навантаження має брати на себе соціально відповідальний аграрний бізнес. Основними мотивами інклюзивних інвестиційних вкладень у розвиток сільськогосподарського виробництва і сільських територій з боку аграрного бізнесу мають стати досягнення стратегічних конкурентних переваг на засадах сталого розвитку агробізнесу і села та реалізація всіх інтересів учасників суспільно-аграрного процесу.

Інвестиційне забезпечення агробізнесу і сільських територій характеризується складними тенденціями у сфері нестабільності інвестиційних процесів та зниження рівня інвестиційної привабливості сільського господарства; мають місце недосконалі спеціалізована інфраструктура, обмеженість фінансового-інвестиційного потенціалу вітчизняних донорів, зокрема, державних; негативного впливу також додали й фактори політичної і макроекономічної нестабільності, пандемії та невизначеність механізму завершення земельної реформи. У структурі джерел фінансування активів аграрних бізнес-суб'єктів переважає власний капітал із часткою 49-54%. Питома вага довгострокових зобов'язань, які постають джерелом капітальних інвестицій та розширеного відтворення агропромисловості, знаходиться у межах 4-9% за останні декілька років [11]. Таким чином, власні кошти залишаються для агробізнесу основним джерелом фінансування господарської діяльності. Незважаючи на наявність даних проблемних аспектів, обсяг інвестиційних потоків у аграрну сферу України щорічно збільшується та у 2021 році досяг розміру 2,5 млрд дол США (рис. 1).

Сільське господарство, традиційно, є одним з найбільш перспективних секторів економіки України з позицій залучення іноземних інвестиційних потоків. Серед країн, які активно інвестують у аграрний сектор національної економіки, слід виділити: Кіпр, Нідерланди, Німеччину, Польщу, США, Великобританію. За останні роки активізувала свою інвестиційну активність в Україні Швейцарія, Люксембург та Австрія. Розмір прямих інвестицій у сільське господарство України у 2021 році склав 1127,8 млн дол США, що становило близько 15,4% у структурі видів економічної діяльності. Як показали дослідження, вітчизняне сільське господарство не є абсолютним лідером рейтингу іноземного інвестування у розрізі видів економічної діяльності країни: найбільша питома вага у структурі іноземних інвестиційних потоків приходить на промисловість – 55,2%. Проте, після промисловості, обсяги прямих іноземних інвестицій у агросферу значно перевищують відповідні обсяги за іншими галузями національної економіки: частка оптової та роздрібною торгівлі займає 8,9%, фінансової та страхової діяльності – 8,8%, операцій з нерухомим майном – 4,7%, транспорту та складського господарства – 2,3% [12].

За останні роки галузь сільського господарства України продемонструвала більшу стійкість та сталість до зовнішніх ризиків і загроз, ніж інші сектори національної економіки України. Зокрема, такі тенденції були характерні при світовій пандемії Covid, за яких попит на сільськогосподарську продукцію коливався в межах меншої амплітуди, ніж на продукцію промисловості, а темпи скорочення обсягів капітальних інвестицій були меншими, ніж у промисловості. В умовах військового конфлікту, об'єктивно, обсяги інвестиційних потоків визначаються трендом скорочення через значне зростання ризиків для донорів капіталу, які пов'язані із окупацією частини площі сільгоспугідь, пошкодження майна, руйнування логістичних ланцюгів постачання і реалізації сільськогосподарської продукції. Разом з тим, необхідність вирішення проблем забезпечення глобальної продовольчої безпеки та затягування військового конфлікту на території України, формує передумови для відновлення рівня інвестиційної привабливості аграрного сектору і сільських територій України. Потужний інвестиційний і аграрно-виробничий потенціал України є необхідним Європі та світовому товариству, у зв'язку з чим, його якісні і кількісні рейтингові показники протягом 2021-2023 років частково вирівнюються (рис. 2).

Разом з тим, Європейська бізнес-асоціація за результатами опитування потенційних інвесторів визначає український інвестиційний клімат на 50% як несприятливий, що визначається, перш за все, веденням активних бойових дій на території країни [14].

За напрямками інвестування у структурі капітального інвестування сільського господарства у 2021 році максимальну питому вагу займало придбання та створення нових активів – 82,5%, придбання вживаних активів становила близько 8,1%, реконструкція та модернізація майна – 7,3%, капітальний ремонт техніки, обладнання, споруд – 2,1%. Структура джерел капітальних вкладень аграрного сектору протягом останніх років представлена, в основному, власними коштами аграрних бізнес-суб'єктів, частка яких становила понад 90%, близько 8,7% становили банківські кредити, 0,18% та 0,13% відповідно – кошти державного та місцевих бюджетів [11].

Дослідження тренду співвідношення обсягів залучених інвестиційних потоків у аграрну сферу

Рис. 1. Обсяг інвестицій у сільське господарство України

Джерело: побудовано автором за даними [12]

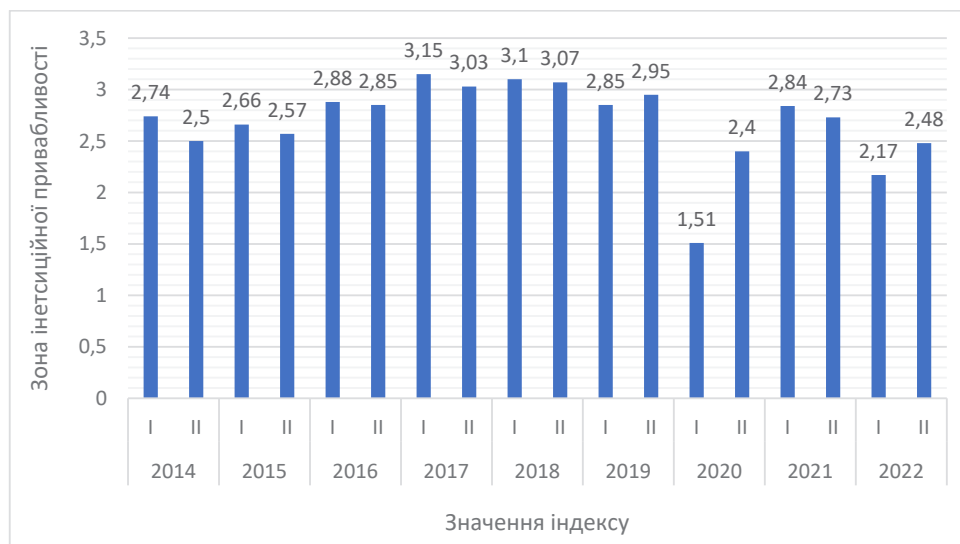

Рис. 2. Динаміка індексу інвестиційної привабливості економіки України

Джерело: побудовано автором за даними [13]

та результативності їх використання показують, що рівень ефективності іноземних інвестицій у сільському господарстві є вищим, ніж у середньому по економіці України у декілька разів. Незважаючи на традиційну проблему низької питомої ваги доданої вартості агросектору у сукупному національному валовому продукті (у 2021 р. ця частка становила 12,4% в порівнянні з 8,4% у 2010 р.), окупність зарубіжного інвестиційного капіталу становить 0,51 дол США. При цьому, рівень окупності інвестицій зростає більш інтенсивними темпами, ніж частка доданої вартості галузі, що ще раз підкреслює привабливість та потенціал сільського господарства України для іноземних донорів капіталу. Зростання питомої ваги агровиробництва у структурі доданої вартості національної економіки також формує сприятливі передумови для стратегічного розвитку сільського господарства і сільських територій у призмі нарощування потенційних інвестиційних потоків та їх результативності (табл. 1).

Виявлені тенденції сфери інвестиційного забезпечення діяльності бізнес-суб'єктів аграрної сфери продемонстрували наявну необхідність диференціації їх складу, джерел та доцільність пошуку бізнес-моделей інвестування, яка б сприяла інклюзивному розвитку аграрного сектору та сільських територій.

Військовий конфлікт, який триває в Україні другий рік, істотно позначився на інвестиційних рейтингах країни та можливостях сільського господарства залучати інвестиційні ресурси. Криза геополітичної сфери доповнюється сукупністю факторів нестабільності і ризикованості бізнес-середовища, що є причиною скорочення інвестиційного потенціалу агросектору країни. Разом з тим, негативні наслідки військового конфлікту підвищують актуальність та потребу у інклюзивних інвестиціях, які будуть необхідні для відновлення природно-біологічного потенціалу, соціальної інфраструктури, забезпечення рівності можливостей розвитку сільського населення та підвищення рівня якості його життя. За

Таблиця 1

Динаміка та результативність іноземних інвестицій у сільське господарство України

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2021 до 2017, %
Обсяг надходження іноземних інвестицій, млн дол США	45179,2	44008,8	51386,5	49686,5	57006,5	126,2
Обсяг надходжень іноземних інвестицій у сільське господарство, млн дол США	935,8	982,6	768,1	932,1	1127,8	120,5
Частка надходжень іноземних інвестицій галузі, %	2,1	2,2	1,5	1,6	1,9	x
Частка капітальних інвестицій галузі, %	14,1	11,2	9,5	9,9	10,4	x
ВВП країни, млрд дол США	112,1	130,8	153,8	155,6	200,1	178,5
ВВП сільського господарства, млрд дол США	11,4	13,2	13,8	14,5	21,8	191,2
Частка ВВП сільського господарства, %	10,2	10,1	9,0	9,3	10,9	x
Валова додана вартість, млрд грн.	2520,1	3017,9	3421,6	3626,7	4691,2	186,1
Додана вартість галузі, млрд грн	305,2	360,9	356,6	393,1	580,5	190,2
Окупність іноземних інвестицій приростом доданої вартості по економіці, дол США	0,05	0,06	0,07	0,07	0,08	160,0
Окупність іноземних інвестицій приростом доданої вартості у сільському господарстві, дол США	0,33	0,37	0,46	0,42	0,51	154,5

Джерело: розраховано автором за даними [11–13]

оцінками вчених національного Інституту аграрної економіки, загальна потреба у інвестиціях на першому етапі відновлення аграрного сектору у післявоєнний період складе 72 млрд грн (близько 1,9 млрд дол США). [15]

Висновки. Дослідження показали, що інвестування – важливий елемент досягнення цілей інклюзивного розвитку аграрного сектору та сільських територій. Інвестиції формують стратегічний потенціал вирішення завдань сталості агровиробництва та підвищення рівня якості життя сільського населення країни. Проведена оцінка стану інвестиційного забезпечення галузі показала, що за останні роки обсяг вхідних інвестиційних потоків у сільське господарство України визначається позитивним трендом нарощування та станом на кінець 2021 р. складає близько 70 млрд. грн. (2,5 млрд дол США). Незважаючи на низку ризиків і загроз, які здійснювали вплив на сектори національної економіки протягом останніх років, вітчизняне сільське господарство продемонструвало від-

носну стійкість та спроможність приймати активну участь у розв'язанні глобальних завдань людства, зокрема, забезпеченні продовольчої безпеки світу. Дія військового конфлікту, який другий рік триває в Україні не міг не позначитись на інвестиційному кліматі національної економіки, який сьогодні європейськими експертами оцінюється як несприятливий. Разом з тим, дослідження показали тенденцію нарощування розміру іноземних інвестицій у сільське господарство України та вищий рівень результативності їх використання у агросфері у порівнянні з іншими видами економічної діяльності. Основним джерелом внутрішніх інвестицій у сільське господарство на 90% залишається власний капітал аграрних бізнес-суб'єктів. Це свідчить про необхідність подальшого пошуку моделей диференціації джерел інвестиційного забезпечення, які мають стати основною подолання наявних інклюзивних розривів та фінансовим базисом сталого розвитку агросфери і сільських територій.

Список використаних джерел:

1. Маргасова В., Вдовенко Н. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору з урахуванням структурних змін для груп суспільних інтересів. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 4(32). С. 109–119.
2. Malik M.Yo., Kravchenko S.A., Malik L.M. Financial and credit support for the functioning of agricultural business entities : Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Вдосконалення фінансово-кредитного механізму забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору економіки, сільських територій та країн V-4». Збірник тез міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Дубляни, 2 червня 2022 р.). Частина II. Дубляни : ЛНУП, 2022. С. 18–22.
3. Мацибора Т.В. Інвестиційний потенціал аграрного сектору України: формування та розвиток. *Економіка АПК*. 2020. № 6. С. 49–53.
4. Томілін О.О., Ведмідь М.О. Особливості інвестиційного забезпечення аграрного сектору економіки. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1930> (дата звернення: 14.05.2023).
5. Мовчанюк А.В. Інвестиційний потенціал сільськогосподарського виробництва як основа забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України. *Ефективна економіка*. 2021. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9288> (дата звернення: 14.05.2023).
6. Єрмаков Ю.В., Калашнікова Г.О. До питання інвестиційного забезпечення розвитку аграрного сектору України. *Збірник наукових праць ТДАТУ імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2020. № 2(42). С. 18–24.
7. UNCTAD. 2020. World Investment Report 2020: International production beyond the pandemic. New York and Geneva : United Nations. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2020> (дата звернення: 14.05.2023).
8. Zhang X., Yao G., Vishwakarma S., Musumba M., Heyman A., Devidson E. Quantitative assessment of agricultural sustainability reveals divergent priorities among nations. *One Earth*. 2021. Vol. 4. P. 1262–1277. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2021.08.015> (дата звернення: 14.05.2023).
9. Dal Moro, L., Mazutti, J., Brandli, L., Casagrande, Y., Mores, G. Overcoming the Challenges of Sustainable Family Agriculture in Southern Brazil: Contributions to the 2030 Agenda. *Sustainability*. 2022. Vol. 14. P. 8680–1692. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14148680> (дата звернення: 14.05.2023).
10. Інклюзивний сільський розвиток в Україні : монографія / за ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України Бородіної О.М.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів НАН України». Київ, 2020. 257 с.
11. Сільське господарство України 2021. URL: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_sg_Ukr_2021.pdf (дата звернення: 14.05.2023).
12. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 14.05.2023).
13. Міністерство фінансів України. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 14.05.2023).
14. Індекс інвестиційної привабливості України відновився до «ковідного» значення. URL: <https://news.dtk.ua/society/economics/80548-indeks-investitsiinoi-privablivosti-ukrayini-vidnovivsia-do-kovidnogo-znacennia> (дата звернення: 14.05.2023).
15. НААН: Потреба сільського господарства в інвестиціях – принаймні 75 млрд грн на рік. URL: <http://naas.gov.ua/newsall/newsnaa/4645/> (дата звернення: 14.05.2023).

References:

1. Marhasova V., Vdovenko N. (2022) Investytsiine zabezpechennia rozvytku ahrarnoho sektoru z urakhuvanniam strukturnykh zmin dlia hrup suspilnykh interesiv [Investment support for the development of the agrarian sector taking into account structural changes for public interest groups]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 4(32), pp. 109–119.
2. Malik M.Yo., Kravchenko S.A., Malik L.M. (June 02, 2022) Financial and credit support for the functioning of agricultural business entities. Proceedings of the Vdoskonalennia finansovo-kredytnoho mekhanizmu zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky, silskykh terytorii ta krain V-4. Dubliany: LNUP, pp. 18-22.
3. Matsybora T.V. (2020) Investytsiyni potentsial ahrarnoho sektoru Ukrainy: formuvannia ta rozvytok [Investment potential of the agricultural sector of Ukraine: formation and development]. *Ekonomika APK*, no. 6, pp. 49–53.
4. Tomilin O.O., Vedmid M.O. (2022) Osoblyvosti investytsiinoho zabezpechennia ahrarnoho sektoru ekonomiky [Peculiarities of investment provision of the agrarian sector of the economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 45. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1930> (accessed May 14, 2023).

5. Movchaniuk A.V. (2021) Investytsiyni potentsial silskohospodarskoho vyrobnytstva yak osnova zabezpechennia staloho rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy [Investment potential of agricultural production as a basis for ensuring sustainable development of the agricultural sector of Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9288> (accessed May 14, 2023).
6. Yermakov Yu.V., Kalashnikova H.O. (2020) Do pytannia investytsiinoho zabezpechennia rozvytku ahrarnoho sektoru Ukrainy [To the issue of investment support for the development of the agricultural sector of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats TDATU imeni Dmytra Motornoho (ekonomichni nauky)*, no. 2(42), pp. 18–24.
7. UNCTAD (2020) World Investment Report 2020: International production beyond the pandemic. New York and Geneva: United Nations. Available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2020> (accessed May 14, 2023).
8. Zhang X., Yao G., Vishwakarma S., Musumba M., Heyman A., Devidson E. (2021) Quantitative assessment of agricultural sustainability reveals divergent priorities among nations. *One Earth*, vol. 4, pp. 1262–1277. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.oneear.2021.08.015> (accessed May 14, 2023).
9. Dal Moro L., Mazutti J., Brandli L., Casagrande Y., Mores G. (2022) Overcoming the Challenges of Sustainable Family Agriculture in Southern Brazil: Contributions to the 2030 Agenda. *Sustainability*, vol. 14, pp. 8680–1692. Available at: <https://doi.org/10.3390/su14148680> (accessed May 14, 2023).
10. Boridina O.M. (2020) Inkluzyvnyi silskyi rozvytok v Ukraini [Inclusive rural development in Ukraine]. Kyiv.
11. Silske gospodarstvo Ukrainy 2021 (2023) [Agriculture of Ukraine 2021]. Available at: http://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/09/zb_sg_Ukr_2021.pdf (accessed May 14, 2023).
12. Statystyka zovnishnoho sektoru (2023) [External sector statistics]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (accessed May 14, 2023).
13. Ministry of Finance of Ukraine (2023) Available at: <https://minfin.com.ua/> (accessed May 14, 2023).
14. Indeks investytsiinoi pryvablyvosti Ukrainy vidnovyvsia do «kovidnoho» znachennia (2023) [The investment attractiveness index of Ukraine has recovered to the "covid" value]. Available at: <https://news.dtk.ua/society/economics/80548-indeks-investiciinoyi-privablyvosti-ukrayini-vidnovivsia-do-kovidnogo-znacennia> (accessed May 14, 2023).
15. NAAN: Potreba silskoho gospodarstva v investytsiakh – prynaimni 75 mlrd hrn na rik (2018) [NAAS: The need for agriculture in investments is at least 75 billion UAH per year]. Available at: <http://naas.gov.ua/newsall/newsnaan/4645/> (accessed May 14, 2023).